ISSN 2409-0255 (Print)
ISSN 2410-1427 (Online)

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

УКРАЇНСЬКИЙ СТОМАТОЛОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

науково-практичний фаховий журнал

№ 1, 2023 р.

Виходить 1 раз за 3 місяці (4 номери за рік)

Мова видання: *українська, англійська*

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ, № 21967-11867ПР
Міністерство юстиції України
від 23.02.2016 р.

Ministry of Health of Ukraine
Poltava State Medical University

UKRAINIAN DENTAL ALMANAC

Scientific and Practical Professional Journal

№ 1, 2023

Periodicity: 4 times a year (March, June, September, December)

Publishing languages: *English, Ukrainian (mixed languages).*

Certificate of state registration of printed mass media KB, No. 21967-11867 PR Ministry of Justice of Ukraine

ЗМІСТ

CONTENTS

ТЕРАПЕВТИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ

Васько М.Ю., Ткаченко І.М.
ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЗАХВОРЮВАНЬ ТКАНИН ПАРОДОНТУ З СОМАТИЧНИМИ ЗАХВОРЮВАННЯМИ (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)
6
Vasko M.Y., Tkachenko I.M.
FEATURES OF THE INTERRELATIONSHIP OF PERIODONTAL DISEASES AND SOMATIC DISEASES (LITERATURE REVIEW)

Скрипников П.М., Скрипнікова Т.П., Лупаца Н.А., Розколупа Н.В., Островська Г.Ю., Титаренко В.І., Шкуренко Ю.О.
СТАН ЗДОРОВ'Я ОРГАНІВ ПОРОЖНИНИ РОТА У ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ
12
Skrypnykov P.M., Skrypnikova T.P., Lupatsa N.A., Raskolupa N.V., Ostrovska G.Y., Titarenko V.I., Shkurenko Y.O.
ORAL HEALTH STATUS OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS

ХІРУРГІЧНА СТОМАТОЛОГІЯ

Варжапетян С.Д., Копчак А.В.
КОНЦЕПЦІЯ КОМПЛЕКСНОГО ЛІКУВАННЯ ОДОНТОГЕННИХ ФЛЕГМОН ЩЕЛЕПНО-ЛИЦЕВОЇ ЛОКАЛІЗАЦІЇ
17
Varzhapetian S.D., Kopchak A.V.
THE CONCEPT OF COMPLEX TREATMENT OF ODONTOGENEOUS PHLEGMONS OF MAXILLOFACIAL AREA

Кіптілий А.В.
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДИК ЛІКУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ З ОДОНТОГЕННИМИ ФЛЕГМОНАМИ
21
Kiptiliy A.V.
COMPARATIVE CHARACTERISTICS OF TREATMENT METHODS FOR PATIENTS WITH ODONTOGENIC PHLEGMONS

Огоновський Р.З., Лоза Х.О., Нагірний Я.П.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ СИЛІКОНОВИХ МАТЕРІАЛІВ ДЛЯ ПРОФІЛАКТИКИ УТВОРЕННЯ ПАТОЛОГІЧНИХ РУБЦІВ ЩЕЛЕПНО - ЛИЦЕВОЇ ДІЛЯНКИ
26
Ohonovskyi R.Z., Loza H.O., Nahirnyi Y.P.
EFFECTIVENESS OF SILICONE MATERIALS IN PREVENTING PATHOLOGICAL SCARS IN MAXILLO-FACIAL AREA

Ткаченко П.І., Доленко О.Б., Білоконь С.О., Лохматова Н.М., Попело Ю.В., Коротич Н.М., Резвіна К.Ю.
РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ ДЛЯ ПІДТРИМКИ ГОМЕОСТАЗУ ПОРОЖНИНИ РОТА ПЕРЕД УРАНОПЛАСТИКОЮ В ДІТЕЙ ІЗ РОЗЩІЛИНАМИ ПІДНЕБІННЯ
30
Tkachenko P.I., Dolenko O.B., Bilokon S.O., Lokhmatova N.M., Popelo Yu.V., Korotych N.M., Rezvina K.Yu.
THE EFFECTIVENESS OF THERAPEUTIC AND PREVENTIVE MEASURES TO SUPPORT HOMEOSTASIS OF THE ORAL CAVITY BEFORE URANOPLASTY IN CHILDREN WITH CLEFT PALATE

ОРТОПЕДИЧНА СТОМАТОЛОГІЯ

Король Д.М., Тончева К.Д., Кіндій Д.Д.
ФОТОГРАММЕТРИЧНИЙ СПОСІБ ОТРИМАННЯ ДІАГНОСТИЧНОЇ 3D - МОДЕЛІ ЩЕЛЕПИ
37
Korol D.M., Toncheva K.D., Kindiy D.D.
PHOTOGRAMMETRIC METHOD OF OBTAINING A DIAGNOSTIC 3D MODEL OF THE JAW

УДК 616.31-054.5/73

Скрипников П.М.[1, 2], Скрипнікова Т.П.[1], Лупаца Н.А.[2], Розколупа Н.В.[1, 2], Островська Г.Ю.[1], Титаренко В.І.[2], Шкуренко Ю.О.[2]

СТАН ЗДОРОВ'Я ОРГАНІВ ПОРОЖНИНИ РОТА У ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

[1]Полтавський державний медичний університет, Полтава, Україна

[2]КП «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка», Полтава, Україна

Захворюваність органів і тканин порожнини рота – актуальна проблема медицини.

Згідно з даними Державної служби статистики України [1], аналізом показників стоматологічної допомоги в Україні на 2020 рік, представленим Борисенко Ю., Мазур І., Павленко О. [2-4], поширеність захворювань органів порожнини рота має тенденцію до збільшення, і ці показники відповідають світовим і східноєвропейським даним.

Проведені епідеміологічні дослідження складні, оскільки потрібно враховувати багатофакторність етіології патологічних змін різних органів (зуби, пародонт, слизова оболонка порожнини рота, губ, язика, СНЩС), вік, загальний стан здоров'я, екологію регіону (уміст мікроелементів у воді, стан повітря, рівень матеріального забезпечення). Регіональна варіабельність створює спосіб життя.

Актуальність проблеми загострюється у зв'язку екстремальними умовами в Україні в останні роки: пандемія COVID-19, війна.

Ці фактори призводять до стресу, змінюються рівень і умови життя, що призводить до загострення хронічних хвороб, а також перешкоджають отриманню повноцінної, кваліфікованої медичної допомоги.

МОЗ України представляє нормативну базу «Права та обов'язки внутрішньо переміщених осіб», що гарантує медичні обстеження й лікування, а саме:

- правові підстави надання медичного обслуговування, порядок його надання, забезпечення лікарськими засобами;
- обсяг медичних послуг має відповідати медичним потребам людини.

У тому числі в стоматології:

- первинний огляд пацієнта;
- надання ургентної стоматологічної допомоги і проведення необхідних інструментальних досліджень;
- своєчасне знеболювання на етапах діагностики й лікування;
- надання невідкладної медичної допомоги за її необхідності;
- направлення пацієнта для отримання інших медичних послуг (вторинної або третинної допомоги);
- проведення хірургічних втручань під час ургентної стоматологічної допомоги;
- умовою й підставою для надання допомоги є самозвернення до лікаря- стоматолога амбулаторно;
- направлення лікаря з надання первинної медичної допомоги (ПМСД), якого обрано за декларацією про вибір лікаря;
- направлення лікуючого лікаря.

Усе це сприяє створенню необхідних умов для забезпечення стоматологічної допомоги ВПО в нинішній час.

Шляхи реалізації наказів представлено такими діями:

- прийом пацієнтів на базі стоматологічної поліклініки;
- надання допомоги пацієнтам лікарями-стоматологами поліклініки;
- надання невідкладної допомоги цілодобово;
- надання консультацій і лікувальної допомоги викладачами стоматологічних кафедр і лікарями-інтернами.

Мета: вивчити стан органів порожнини рота (зуби, пародонт, слизова оболонка порожнини рота) у внутрішньо переміщених осіб, визначити можливі шляхи збереження й відновлення стоматологічного здоров'я.

Матеріали і методи

У роботі використано дані Державної служби статистики України, Центру медичної статистики МОЗ України [1;2].

У дослідженні проаналізовано роботу лікарів-стоматологів КП «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка» Полтавської обласної ради й викладачів стоматологічних кафедр ПДМУ щодо надання допомоги внутрішньо переміщеним особам за 7 місяців війни в Україні.

За період із 24.02.2022 по 24.09.2022 по стоматологічну допомогу звернулися 7388 ВПО: із Харкова й області – 3435 (46,5%), Донецької й Луганської областей – 2401 (32,5%), м. Сум і області – 894 (12,1%), із інших регіонів – 658 (8,9%).

Для аналізу оцінки результатів із числа цих пацієнтів сформована основна група, контрольна група представлена жителями м. Полтави, ураховували вік пацієнтів, загальний стан зубощелепної системи, умови життя на поточному етапі.

Для оцінки стану тканин і органів порожнини рота проводили обстеження з використанням клінічних, рентгенологічних, лабораторних, цитологічних методів дослідження.

За необхідності пацієнтів консультували в суміжних спеціалістів.

Карієсогенну ситуацію визначали індексами поширеності й інтенсивності (КПУ) з урахуванням неускладненого й ускладненого карієсу і його загострення.

Оцінюючи стан тканин пародонта, вивчали поширеність патології, використовуючи індекс CPTN і гігієнічний індекс за Федоровим-Володкіною.

Патологічні стани слизової оболонки порожнини рота оцінювали клінічними й лабораторними методами дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення

Пацієнти основної групи (7388 осіб) згідно з міжнародною класифікацією ВООЗ [5] розподілені таким чином: у юнацькому віці було 89 осіб (1,2%), у період першого зрілого віку – 185 (2,5%), другого періоду зрілого віку – 4745 (64,2%), група після 61 року (літній вік) – 2371 (32,1%).

У зв'язку з невеликою кількістю пацієнтів першої та другої груп проведено аналіз даних третьої й четвертої груп – 7114 осіб, основної групи дослідження.

Контрольна група представлена 302 пацієнтами, жителями м. Полтави цієї вікової категорії. За статтю пацієнти поділилися таким чином:

в основній групі жінок було 4773 (67,2%), чоловіків – 2431 (32,8%);

у контрольній групі жінок – 175 (57,9%), чоловіків – 127 (42,1%).

Згідно з представленими даними в дослідженій групі на прийомі в лікарів було в 2,5 рази більше жінок, ніж чоловіків. У контрольній групі співвідношення відповідно дорівнювало 1:3. Імовірно, ці дані зумовлені особливостями військового часу.

З анамнезу виявлено, що пацієнти основної групи – 5628 (92%) – мають патологію шлунково-кишкового тракту, із них 1585 (28,2%) лікувалися в стаціонарі в різні періоди свого життя, а 4038 (71,8%) – амбулаторно.

У 4157 осіб діагностовано гіпертонічну хворобу I – II ступенів; патологію щитоподібної залози – у 2390 (39%), цукровий діабет – у 1161 (19%), бронхіальну астму – у 560 (9,3%), ревматизм – у 415 (6,8%), вегетосудинну дистонію – у 1989 (32,7%).

У деяких пацієнтів виявлено дві патології одночасно.

Достовірних розбіжностей у поширеності соматичних хвороб у пацієнтів основної й контрольної груп не виявлено, але загострення процесів у внутрішньо переміщених осіб вище в 1,8 раза.

Для оцінки стоматологічного статусу враховували показники карієсу: поширеність та інтенсивність згідно з індексом КПВ (табл. 1)

Таблиця 1
Стоматологічний статус карієсу зубів

Група пацієнтів	Показники карієсу зубів		
	поширеність%	індекс КПВ	КПВ
Основна	7114 100%	19 ± 1,27	5±2,78±2,38±1,9
Контрольна	302 100%	19 ± 2,45	4±1,410±3,76±2,2

Виявлено, що в усіх обстежених пацієнтів наявний карієс зубів, показник поширеності становив 100%. Індекс КПВ (карієс, пломба, видалення) рівнозначний у пацієнтів основної групи (19±1,27) і контрольної групи (18±2,45).

При оцінці даного індексу в основній групі в пацієнтів немає статистично достовірних розбіжностей щодо наявності карієсу, але достовірно більше пломб і менша кількість видалених зубів у пацієнтів контрольної групи.

Під час огляду пацієнтів основної й контрольної груп для оцінки стану тканин пародонта використовували індекс CPITN (потреба в лікуванні тканин пародонта), гігієнічний індекс за Федоровим-Володкіною (табл.2)

Таблиця 2

Група пацієнтів	Кількість	Хвороби пародонта (індекс CPITN)				
		кровоточивість	зубний камінь	патологічна кишеня 4-5 мм	патологічна кишеня 6 мм	ГІ
Основна	7114	5978 84%	5710 80,2%	1801 25,3%	798 11,1%	3,6±0,8
Контрольна	302	240 82,3%	231 76,4%	68 22,6%	27 8,9%	2,4±1,6

Аналізуючи дані табл. 2, треба зазначити, що показники кровоточивості ясен, наявність зубного каменю, патологічних кишень 4-5мм, 6мм вищі в основній групі на 1,7%, 3,8%, 2,7%, 2,2% згідно з даними пацієнтів контрольної групи.

Гігієнічний індекс вищий у пацієнтів внутрішньо переміщених у 1,5 рази, ніж у пацієнтів контрольної групи.

Разом із тим, він незадовільний у пацієнтів обох груп. Цей показник є етіологічним фактором і для пародонтології, і для одонтопатології.

Таблиця 3

Звернення внутрішньо переміщених осіб до стоматолога з приводу гострого болю

Група пацієнтів	Кількість	Патологічна одиниця			
		пульпіт	періодонтит	періостит	одонтогенний гайморит
Основна	7114 100%	2268 37%	1352 22,2%	855 14%	196 3,2%
Контрольна	302 100%	116 38,4%	78 24,2%	36 11,9%	9 2,98%

За даними табл.3, в якій представлено нозологічні одиниці одонтопатології, число пацієнтів із пульпітами становило 2268 осіб (37%) (гострий, загострення хронічного і хронічний пульпіт). Ці дані збігаються з даними Джуліана Веббера (м. Лондон, Велика Британія), який зазначає, що пацієнти з пульпітом становлять основну частину невідкладних випадків.

Звернулися з приводу:

- гострого й загострення хронічного періодонтиту – 1852 особи (22,2%);
- періоститу – 855 осіб (14%);
- одонтогенного гаймориту – 196 осіб (3,2%).

У контрольній групі (жителі Полтави) немає достовірних розбіжностей за зверненням із приводу пульпіту.

Із приводу періодонтиту лікарська допомога була надана більше на 2% тимчасово переміщеним особам, відповідно на 2,7% більше, ніж у контрольній при періоститі.

Із загальної кількості пацієнтів основної групи з приводу загострення гінгівіту звернулися 263 пацієнти (4,26%).

Із приводу загострення пародонтиту – 4,82 (7,82%), хвороб слизової оболонки порожнини рота – 698 (11,4%).

На прийом до лікарів-стоматологів звернулися пацієнти з такими хворобами слизової оболонки порожнини рота: фіброми, папіломи, червоний плескатий лишай, лейкоплакія, грибковий стоматит, хейліт, тріщини губ, алергічний стоматит, хронічна травма, герпетичний стоматит, багатоформна ексудативна еритема.

Таблиця 4

Звернення внутрішньо переміщених осіб із приводу патології тканин пародонта і хвороб слизової оболонки порожнини рота

Група пацієнтів	Кількість	Хвороби пародонта, загострення		Хвороби СОПР
		гінгівіт	пародонтит	
Основна	7114 100%	263 4,26%	482 7,82%	698 11,7%
Контрольна	302 100%	8 2,64%	12 3,97%	32 10,5%

За даними табл. 4, у пацієнтів основної групи високий ступінь достовірності загострення патології тканин пародонта порівняно з контрольною групою.

Можливо, це зумовлено умовами їхнього теперішнього життя (дитячі заклади, школи, гуртожитки), в анамнезі – від одного до двох місяців життя в підвалах, укриттях, метро; особливостями харчування, гігієни, загостренням соматичних хвороб.

Внесок авторів

Автори підтверджують свій внесок у роботу таким чином: Скрипников П.М. – організація стоматологічної допомоги, автор ідеї; Скрипнікова Т.П., Лупаца Н.А., Розколупа Н.В. – аналіз одержаних результатів та їх оцінка, написання статті; Островська Г.Ю., Титаренко В.І., Шкуренко Ю.О. – одержання результатів, складання бази, ведення прийому. Всі автори ознайомилися з результатами та схвалили остаточний результат рукопису.

Конфлікт інтересів

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Список літератури

1. Національний канцер-реєстр України. Рак в Україні, 2019-2020. Захворюваність, смертність, показники діяльності онкологічної служби [Інтернет]. Київ: 2021. Доступно на: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/PDF/BULL_22.pdf
2. Державна служба статистики України. Населення України 2021. Статистичний збірник [Інтернет]. Київ, 2022. Доступно на: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/10/zb_nasel%20_2021.pdf
3. Вороненко ЮВ., Мазур ІП., Павленко ОВ. Стоматологічна допомога в Україні: аналіз основних показників діяльності за 2020 рік: довідник. Кропивницький: Поліум, 2021. 101с.
4. Павленко ОВ, Вороненко ЮВ, Мазур ІП. Стоматологічна допомога в Україні: основні показники діяльності за 2008–2018 роки: довідник. Кропивницький: Поліум, 2021. 212с.
5. World Health Organization. Oral health surveys: basic methods. World Health Organization; 2013.

References

1. Natsionalnyi kantser-reiestr Ukrainy. Rak v Ukraini, 2019-2020. Zakhvoriuvanist, smertnist, pokaznyky diialnosti onkolohichnoi sluzhby [Internet]. Kyiv: 2021. Dostupno na: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/PDF/BULL_22.pdf (Ukrainian).
2. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Naselennia Ukrainy 2021. Statystychnyi zbirnyk [Internet]. Kyiv: 2022. Dostupno na: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2022/zb/10/zb_nasel%20_2021.pdf (Ukrainian).

3. Voronenko YuV., Mazur IP., Pavlenko OV. Stomatolohichna dopomoha v Ukraini: analiz osnovnykh pokaznykiv diialnosti za 2020 rik: dovidnyk. Kropyvnytskyi: Polium, 2021. 101s. (Ukrainian).
4. Pavlenko OV, Voronenko YuV, Mazur IP. Stomatolohichna dopomoha v Ukraini: osnovni pokaznyky diialnosti za 2008–2018 roky dovidnyk. Kropyvnytskyi: Polium, 2021. 212s. (Ukrainian).
5. World Health Organization. Oral health surveys: basic methods. World Health Organization; 2013.

Стаття надійшла 28.11.2022 року

Резюме

Захворюваність органів і тканин порожнини рота – актуальна проблема медицини. Актуальність проблеми загострюється через екстремальні умови в Україні в останні роки: пандемія COVID-19, війна. Ці фактори призводять до стресу, змінюються рівень і умови життя, що зумовлює загострення хронічних хвороб, а також перешкоджають одержанню повноцінної, кваліфікованої медичної допомоги.

МОЗ України представляє нормативну базу «Права та обов'язки внутрішньо переміщених осіб», що гарантує медичні обстеження й лікування. Згідно з наказом МОЗ у КП «Полтавський обласний центр стоматології – стоматологічна клінічна поліклініка» створено умови для забезпечення стоматологічною допомогою ВПО в теперішній час.

Шляхи реалізації:

- надання допомоги пацієнтам лікарями-стоматологами поліклініки;
- надання невідкладної стоматологічної допомоги цілодобово;
- надання консультативної й лікувальної допомоги викладачами стоматологічних кафедр і лікарями - інтернами.

Проаналізовано стан органів порожнини рота (зуби, пародонт, слизова оболонка порожнини рота) у внутрішньо переміщених осіб і визначено можливі шляхи збереження, відновлення стоматологічного здоров'я через профілактичну роботу, терапевтичну, хірургічну, ортопедичну допомогу.

У дослідженні проаналізовано роботу лікарів-стоматологів, викладачів стоматологічних кафедр щодо надання допомоги внутрішньо переміщеним особам за 7 місяців війни в Україні. По допомогу звернулися 7388 осіб. Для оцінки стану тканин і органів порожнини рота проводили обстеження з використанням клінічних, рентгенологічних, лабораторних методів дослідження. За необхідності пацієнтів консультували суміжні спеціалісти.

Виявлено, що в усіх обстежених пацієнтів показник поширеності карієсу становив 100%, індекс КПВ рівнозначний у пацієнтів основної групи (19±1,27) і контрольної групи (18±2,45). Число пацієнтів із пульпітами становило 2268 осіб (37%) (гострий, хронічний пульпіт і загострення хронічного).

Звернулися з приводу гострого й загострення хронічного періодонтиту 1852 особи (22,7%), періоститу – 855(14%), одонтогенного гаймориту – 196 осіб (3,2%).

Із загальної кількості пацієнтів із приводу загострення гінгівіту звернулися 263 пацієнти (4,26%), із приводу загострення пародонтиту – 482 (7,82%), хвороб слизової оболонки порожнини рота – 698 (11,4%).

Виявлено високий ступінь достовірності загострення захворювань тканин пародонта і слизової оболонки порожнини рота порівняно з контрольною групою.

Ключові слова: внутрішньо переміщені особи, стоматологічні хвороби, епідеміологія.

UDC 616.31-054.5/73

ORAL HEALTH STATUS OF INTERNALLY DISPLACED PERSONS

Skrypnykov P.M.[1, 2], Skrypnikova T.P.[1], Lupatsa N.A.[2], Raskolupa N.V.[1, 2], Ostrovska G.Y.[1], Titarenko V.I.[2], Shkurenko Y.O.[2]

[1]Poltava State Medical University, Poltava, Ukraine

[2]Municipal enterprise "Poltava Regional Centre of Dentistry - Dental Clinical Polyclinic", Poltava, Ukraine

Summary

Diseases of the oral cavity organs and tissues are an urgent medical problem. The urgency of the problem has been exacerbated by the extreme conditions in Ukraine in recent years: the COVID-19 pandemic and the war. These factors lead to stress, changes in living standards and living conditions, which leads to exacerbation of chronic diseases, and also impede the receipt of full, qualified medical care.

The Ministry of Health of Ukraine presents the regulatory framework "Rights and Obligations of Internally Displaced Persons", which guarantees medical examinations and treatment. According to the MoH order, the Poltava Regional Centre of Dentistry - Dental Clinical Polyclinic has created conditions to provide dental care to IDPs at present.

Ways of implementation:

- provision of dental care to patients by dentists of the polyclinic;

- providing emergency dental care around the clock;
- providing consultative and medical care by teachers of dental departments and doctors-interns.

The study analysed the condition of the oral cavity organs (teeth, periodontium, oral mucosa) of internally displaced persons and identified possible ways to preserve and restore dental health through preventive work, therapeutic, surgical and orthopaedic care.

The study analysed the work of dentists and teachers of dental departments in providing assistance to internally displaced persons over the 7 months of war in Ukraine. A total of 7388 people sought help. To assess the condition of the tissues and organs of the oral cavity, examinations were carried out using clinical, radiological and laboratory methods. If necessary, patients were consulted by related specialists.

It was found that in all examined patients, the caries prevalence rate was 100%, and the CPV index was equivalent in patients of the main group (19±1.27) and the control group (18±2.45). The number of patients with pulpitis was 2268 (37%) (acute, chronic pulpitis and exacerbation of chronic pulpitis).

Acute and exacerbation of chronic periodontitis was treated in 1852 patients (22.7%), periostitis in 855 (14%), and odontogenic maxillary sinusitis in 196 (3.2%).

Out of the total number of patients, 263 (4.26%) sought treatment for exacerbation of gingivitis, 482 (7.82%) for exacerbation of periodontitis, and 698 (11.4%) for diseases of the oral mucosa.

A high degree of reliability of exacerbation of periodontal and oral mucosa diseases was found in comparison with the control group.

Key words: internally displaced persons, dental diseases, epidemiology.